

מסורת הש"ס

(א) לקמן מ"ג (ט) ג"ז שס.
(ב) לקמן מ"ג. (ד) לעיל ח'.
(ה) לקמן ט'. (ו) ודף ה"ה.
(ז) לעיל ח'. לקמן ה"ה.
(ח) [שבת פח: א'] (ט) וזכר
פ"ג. (ט) ג"ז שס: מ"ג (י) ושי
עב"ד. (כ) ג"ז למחר מה
הסעל כ"ל רש"ל (ל) ורבה
איכס פשה ד' ד"ה זכר
מירס.

תורה אור השלם

1. כל מבה נפש לפי
עדים קרצא את ה"צ
ועד אדח לא יענה בנפש
למות: במדבר לה ל
2. אחת דבר אלהים
שמים זו שמימי כי עו
לאזהרם: תהלים כב
3. הלא בה דברי באש
נאם ה' וכפטיש יצחק
סלע: ירמיהו כג כט
4. צו את אהרן ואת בניו
למחר זאת תורת העדה
היא העלה על מזקדה
על המזבח בלילה
עד הבקר ואש המזבח
תוקד בו: ויקרא ו ב

מוסף רש"י

לא שנו אלא בשעת
משא ומתן. הוא דלא
יחזור, דמקור שאלת אומר
לו שלח לחזור הוא מחור
אחר לזכות להעמיד דבריו,
ושמא ינאף תורת כבודו,
אבל בשעת גמר דין.
שכבר חזר על כל דבריו
וגלה לו על שאלו דבריו
כטעם, חזר ומלמד חובה
(ועי' ר"י). המלמד.
אחמול, אומר אני הוא
המורה למתנו ועדיין מורה
אני על כבודי, שאני יוכל
לחזור בו, והמחייב אומר אם
לא מלואו לילה וזאת אני
המחייב ומחייב אני בתקומי
(לקמן ח'). המלמד.
אחמול חובה. אם מלך לו
הלכה וזאת מלמד וזאת,
אבל מלמד וזאת כי (שם).
עד שיראה אחד מן
המחייבין דברי המוכין.
לדבר טעיה לטובה ע"פ
(עד) אחד והיא אם יראה
אחד מן המוכין את דברי
המחייב, יהיו לו שלשים
ושבע מחייבין ויפלא
הטעם לרעה ע"פ שלשה.
ושבעת גמר דין היא
אויקומה לפי המלמד וזאת
יכול לחזור וללמד חובה
(שם). שויה. שהולך
דבריו וטעמו לאור (שם)
גמ'. וכותבין דברי
המוכין.
המחייבין. שנים סתמין.
דברי המוכין וסנים סתמין.
דברי המחייבין, שנים עשר
האחד יוכיח כתבו על של
סביר (לקמן ד'). מה
פטיש זה מתחלק. מה
על ידו לכמה נילוצות (שבת
נח). מובה. מקדש.
אפילו דבר פסול שעלה
למזבח קדש המזבח לישות
למנו ואין מורדין אותו,
את הראוי לו. מהסובר
לחלקו (בבב"ס). ר"י
יהושע אומר כ"י. ה'י
תנאי פליגי בפירושא דתא
הראוי לו תפסמא דמתני,
דברי קתם מתני' את הראוי
לו למעוטי שאין ראוי לו
והד מפרש ומחייב יסור ראוי
לו, ל"י יהושע ראוי לאשים
שפסול ולא דם פסול
ומכסים פסולין שאין
לאשים, ול"י כל הראוי
למזבח שפסול אפילו דם
ומכסים, ואין לך למעט אלא

ורבנן. דאמרי אפי' לזכות לא יענה משום דנוגע הוא בדבר שמתחרט
בו ודואג שמה יגמר הדין לחובה ויצא זה עדים להיומן ומיהדר לא
מזי הדרי בהו לאחר כדי דיבור דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד:
מוקי לה באחד מן הסלמדיים. אבל בעדים לא מיתוקם משום

נגיעת עדות כדאמרינן: "ל אחד
לא יענה בנפש למות. למות הוא
דאינו עונה כו': לא שנו אלא בשעת
משא ומתן. דבעינן שיעמוד בדבריו
לחזר אחר רצונות שמה ינאף חיזוק
לזכות דשמה לא טעה: אבל בשעת
גמר דין. שחיפש כבר הכל ועכשיו
נראה שטעה חוזר ומלמד חובה:
למחרת. משנה היא צפרק היו
בדוקין אותו (לקמן דף ט). גבי הלנת דין:
דין אלו כנגד אלו. היכא דמחלקו דדין
שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה
מוכין וקיימא לן (לעיל דף ג). אין מעין
לחובה על פי אחד דין גרסאותיהן
אלו כנגד אלו עד שיחזור בו אחד מן
המחייבין דהוה לכו מוכין רוצא אבל
לחזור בו אחד מן המוכין לא קתני
וללמד חובה דבגמר דין יכול לחזור
ולאחד מן המוכין את דברי המחייבין
לדאכא הטייה לרעה על פי שנים:
תנא אוסופא. ניחא ליה לאהדורי
ומיתני משום לישנא מעליא וה"ה נמי
איפכא: רואין אוסו. לעינן המנין:
והא שלחו מחס. כלומר היכי מצינא
לתרוץ להא דרבי יוסי בר חנינא
כרז וזה שלחו מתם לדברי ר' יוסי
בר חנינא מוצא מכלל רבינו הא דר'
יוסי לא קצירא ליה דרז דאמר
בשעת גמר דין חוזר לחובה: ומשני
אין מוצא איסור. הכי שלחו ליה
לדברי רבי יוסי ברבי חנינא אין
מוציאין מכלל דברי רז דטעמיה דר'
יוסי משום דהשתא מיהא לא הדר
ציה: דברי המחייבין. פלוני חיז
ומן הטעם הזה פלוני זכיה ומן הטעם
זה: בשלמא דברי המחייבין.
צעי למיכתב ציוס ראשון ואע"ג דמלי
למיהדר דבעינן לידע למחר הטעמים
משום דאי הדר ציה חד מינייהו
מטעמא קתא מחייב ליה למחר
מטעמא אחרון צעי למיכתב ומיעבי
הלנת את צעמא דתנא אולי יחזור
דיכול לחזור בו למה לי למכתבינהו
אין משום שעת משא ומתן דלמחר
הא מילתא בעלמא היא כדי שיחזור
אחר הזכות לכחז פלוני זכיה למה
לי למכתב טעמא אלא לאו משום
דאי הדר ציה לא ציימת ליה הלכך
צעי למיכתב טעמא דלא נייעשיה
לנעמיה ונימא (ליה שמא) דדבר
שהלדוקין מודים בו הייתי טועה:
טעם אחד משני מקראות. מפרש
לקמן היכי דמי: אין מונין לכן אלא
אחד. דחד מהן קרתי לכן להכי
אתא דקיימא לן לא נכתבו שני

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין לד.

אלא דברי המוכין מ"ב. פ"ה למה לי למיכתבינהו משום משא
ומתן דלמחר הא מלתא בעלמא הוא כדי שיחזור אחר זכות
לכתוב פלוני זכיה ל"ל טעמא אלא משום דאי הדר לא ציימי ליה
הלכך נריך למיכתב טעמא דלא לימא דדבר שהלדוקין מודין בו

הייתי טועה וא"ת ומהאי טעמא
נריך ליכתוב טעמא אע"פ שיכול
לחזור בשעת גמר דין משום דבשעת
משא ומתן דלמחר שלא יאמר דדבר
שהלדוקין מודין הייתי טועה ויחזור
וי"ל כיון דליכא נפקותא כולי האי
לענין פטור וחובה של נידון אלא כדי
שיחזור אחר זכותו לא היה להם לחוש
לכתוב טעמא מאחר דבשעת גמר
הדין יכולין לחזור בכל ענין אבל אם
אינם יכולין לחזור בכל ענין אף בשעת
גמר דין שיש נפקותא אז ראויה לכחז:
בזה פטיש זה. רבינו שמואל גריס
מחלק שאין הפטיש מתחלק
אלא הסלע וקשה דהוה ליה ללמחר
מה הסלע מתחלקת וכן צפרק רבי
עקיבא (שבת פח: ושם) גרס מה פטיש
מתחלק לכמה נילוצות אף כל דיבור
לשצעים לשון וה"ל למימר נמי מה סלע
מתחלקת ומפרש ר"ת וכפטיש יפוצץ
סלע שהפטיש מתחלקת מן הסלע
כדאמרי' במדשט מעשה צא' שלקח
סנפירין הלך לצודקו נתנו על הסדן
והכהו צקורנס ונצקע הסדן ונחלק
הקורנס וסנפירין עומד צמקומו
היינו הוא דכתיב וכפטיש יפוצץ סלע:
יוס

ר' יוסי בר חנינא יאחד מן התלמידים שזיכה ומת רואין אותו כאילו חי
ועומד במקומו ואמאי נימא אילו הוה קיים הדר ביה השתא מיהא לא
הדר ביה והא שלחו מתם לדברי ר' יוסי בר חנינא מוצא מכלל רבינו
אין מוצא איתמר תא שמע שני סופרי הדיינין עומדין לפנייה אחד
מן הדיינין ואחד מן השמאל וכותבין דברי המוכין ודברי המחייבין
בשלמא דברי המחייבין למחר חזו טעמא אחרניא ובעו למעבר ל"הלנת
דין אלא דברי המוכין מאי טעמא לאו משום דאי חזו טעמא אחרניא
לחובה לא משגחינן בהו לא כדי שלא יאמרו שנים טעם אחד משני מקראות
כרבא מנייה רבי אסי מרבי יוחנן אמרו שנים טעם אחד משני מקראות
מהו אמר ליה אין מונין להן אלא אחד מנהני מילי אמר אביי דאמר קרא
אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי כי עזי לאלהים מקרא אחד יוצא לכמה
טעמים ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות דבי ר' ישמעאל תנא
וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות אף מקרא
אחד יוצא לכמה טעמים היכי דמי טעם אחד משני מקראות אמר רב
זבד כדתנן מזבח מקדש את הראוי לו רבי יהושע אומר וכל הראוי
לאשים אם עלה לא ירד שנאמר והעולה על מזבח מה עולה שהיא
ראויה לאשים אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי לאשים אם
עלה לא ירד רבן גמליאל אומר כל הראוי למזבח אם עלה לא ירד
שנאמר היא העולה על מזבח מה עולה שהיא ראויה
לגבי מזבח אם עלתה לא תרד אף כל שהוא ראוי למזבח אם עלה
לא ירד ותרווייהו מאי קמרב פסולין מר מייתי לה ממוקדה ומר מייתי
לה ממזבח והא התם מיפלא פליגי דקתני סיפא אין בין דברי רבן גמליאל
לדברי ר' יהושע אלא הדר והנסכים שר"ג אומר לא ירדו ור' יהושע אומר
ירדו אלא אמר רב פפא כדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנאמר

מקראות לטעם אחד הלכך חד מינייהו מטעם טעי: אחס דבר אלהים שנים זו שמעתי. אבל שנים לא דיכר אלהים לשמוע אחת: המזבח מקדש.
פסולין שאם עלו לא ירדו: אם הראוי לו. ובכלל זה דבר שגראה כבר למזבח וצוהים [פג:]. מפרש למעוטי קמציס שלא קדשו ככלי. אבל פייגול ושפך
דמו וגשחת במחשבת פסול אס עלו לא ירדו והתם [פד:] מפרש טעמא שהיה פסולין בקדש כלומר שנפסלו בעורה: רבי יהושע אומר כו'. קא סלקא
דעתך דרבי יהושע לאו לאפילוני אתא אלא למילפא מקרא: כל הראוי לאשים גרסין. לאשים להקטרה על האש: העולה על מזבח. ממוקדה
דייק דהיינו אשים דאמר קרא [ויקרא ו] כל הלילה תהא שם דכיון שעלתה לא תרד ומשום כשירה לא אינעריך: כל הראוי לאשים גרסין ולא גרסין כל
העולה לאשים. וטעמא דרבן גמליאל מעל המזבח [שם]: וסדרייהו מרבו פסולין. שנפסלו בעורה שאם עלו לא ירדו ולא פליגי אהדי אלא מר יליף ממוקדה
כו': ופרכינן התם הא מיפליג פליגי. ולא טעם אחד הוא: הדר והנסכים. שנפסלו לא ירדו דהא נראה למזבח: לר' יהושע ירדו. דלינן לאשים:
כל

מה שלא נזכר לחלק מזבח מעולם, ומאי נייהו קמציס שלא קדשו ככלי: לאשים, לאש [שם]. העולה על מזבח. דבר שהוא מוקדש ועולה הכי הוא כהנימו וכל מדר, היא משמע כהנימו תהא משתעלה
על מוקדה [שם]. אף כל שהוא ראוי לאשים. למפרש דס ונסכים, כדמפרש בספרא אין בין דברי ר"ג לדברי ר' יהושע אלא הדר והנסכים [שם].

עין משפט נר מצוה

בב א מ"י פ"י מהלכות
סנהדרין הלכות ט:
בב ב מ"י שם הלכות ז
ופי"א שם הלכות א:
בר ג מ"י שם פקד י'
הלכות א:
בה ד מ"י שם פ"י הלכות
ג ופ"א הלכות ט:
בו ה מ"י שם פקד י'
הלכות ה:
בו ו מ"י פ"ג מהלכות
פסולי מקדשין הל' א:
בה ז מ"י שם הלכות יד:

רבינו חננאל

ואוקמה רב פפא באחד מן
התלמידים ודברי הכל.
התניא מני לא' מן העדים
שאמר יש לי ללמד עליו
זכות שאין שומעין לו.
פסולי מקדשין הל' א:
[מניין] לאחד מן
התלמידים שאמר יש לי
ללמד עליו חובה שאין
שומעין לו ת"ל לא יענה
בנפש למות: אחד לא
תענה: ד"י ממונות
המלמד חובה חזרו ומלמד
זכות והמלמד זכות חזרו
ומלמד חובה דני נפשות
המלמד זכות אין יכול
לחזור וללמד חובה. אמר
רב לא שנו אלא בשעת
משא ומתן. אבל בשעת
גמר דין המלמד זכות חזרו
ומלמד חובה. ה"ש ר' יוסי
ב"ר חנינא אומר אחד מן
התלמידים שזיכה ומת
רואין אותו כאילו חי
ועומד במקומו אמאי
נימא אילו הוה קיים הדר
ביה. והא
שלחו מתם כי דברי ר' יוסי
בר חנינא חולקין על
רבינו רב. ושניין אין
חולקין אתמר. ה"ש שני
סופרי הדיינין עומדין
לפניהם אחד מן המוכין
ואחד מן השמאל וכותבין
דברי המוכין ודברי
המחייבין דברי המוכין
אמאי לאו משום דאי חזו
טעמא לחובה לא משגיח
בהו. ודחינן דלא כדי
שלא יאמרו שנים טעם
אחד משני מקראות וכו'
יוחנן דאמר שנים שאמרו
טעם א' משני מקראות אין
מניין אותן אלא אחד מאי
טעמא שנו' אחת דבר
אלהים שתיים זו שמעתי
מקרא אחד יוצא לכמה
טעמים ואין טעם אחד
יוצא משני מקראות. היכי
דמי טעם אחד משני
מקראות ואמר רב זבד
כדתנן בשחיטת קדשים
פ"ט המזבח מקדש את
הראוי לו ר' יהושע אומר
כל הראוי לאשים אם עלה
לא ירד רבן גמליאל אומר
כל הראוי למזבח אם עלה
לא ירד ותרווייהו קא מרבו
פסולין שאם עלו לא ירדו.
ר' יהושע מייתי לה
ממוקדה. ורבן גמליאל
מייתי לה ממזבח. ודחינן
התם פליגי פליגי
דקתני סיפא אין בין רבן
גמליאל לר' יהושע אלא
הדר והנסכים שר"ג
גמליאל אומר הוואיל
ירדו הן למזבח הן
ירדו. ור' יהושע אומר
הוואיל ואין ראויים לאשים